

Kaubanduslepingud: millega Euroopa Liit praegu tegeleb

EL peab partneritega mitmel pool maailmas läbirääkimisi eri kaubanduslepingute üle, kuid nende sõlmimiseks on vaja Euroopa Parlamendi heakskiitu.

Kaubanduslepingute tähtsus

Kaubanduslepingud mängivad ELi kaubanduspoliitikas võtmerolli, sest need on majanduskasvu peamine tõukejõud. 2022. aastal oli EL maailma suuruselt teine kaupade eksportija (14%) pärast Hiinat (18%), kuid edestades USA-d (10%). Samuti oli EL 2022. aastal suuruselt teine importija (15%) pärast USA-d (16%), kuid enne Hiinat (13%). Uued kaubanduslepped loovad Euroopa ettevõtetele ärivõimalusi, mis omakorda soodustab uute töökohtade loomist, suurendab tarbija valikuvõimalusi ja alandab tarbijahindu.

Kardetakse, et kaubanduslepped toovad mõnedel elualadel kaasa tihedama konkurentsi ja sellega seoses ka tööhõive vähenemise, ent sellised kokkulepped loovad alati rohkem uusi töökohti kui hävitavad vanu. Samuti tuntakse muret selle üle, et lepingute tulemusel võivad ranged normid – näiteks toidu kvaliteedile – muutuda liiga leebeks. EL on aga sedavõrd suur

turg, et ta saab nõuda välisettevõtelt toodete vastavust oma normidele.

Parlamendi jaoks on kvaliteedinõuded kaubanduslepingute puhul alati esmatähtsad ja nõuete lõdvendamise katsed võivad anda parlamendile põhjuse kokkuleppe tagasi lükkamiseks. Sageli lisavad ELi läbirääkijad kaubanduskokkulepetesse ka inimõigusi ja töötaja õigusi puudutavaid klausleid, et aidata parandada olukorda meie partnerriikides.

Lepinguliigid

EL kasutab suhetes eri riikidega erinevaid lepinguliike. Neis keskendutakse kas tariifsete tõkete vähendamisele ja kaotamisele või tolliliidu sõlmimisele ning sellega seoses tollimaksu kaotamisele ja välisriikidest imporditud toodetele ühiste tollimaksude kehtestamisele.

Küsimus ei ole aga ainult tariifides. Oluliseks võivad kujuneda ka investeeringud ning investeeringutega seotud vaidlusküsimuste lahendamine. Vaidluse põhjuseks võib olla näiteks mõne äriühingu arvamus, et mõni valitsuse otsus mõjutab investeeringuid, mille nad on sellesse riiki teinud. Olulised on ka mitte-tariifsed tõkked nagu näiteks tootestandardid (nii on EL terviseriskidele viidates keelanud teatud hormoonide kasutamise karjakasvatuses).

Samuti võivad lepingud aidata kaitsta Euroopast pärit traditsioonilisi toiduaineid, pannes riike tunnustama geograafilisi tähiseid. See tähendab, et tootja ei saa kasutada oma toote kohta teatavaid väiteid, välja arvatud juhul, kui see on toodetud kindlas piirkonnas ja üldtuntud traditsioonilisel viisil. See kehtib selliste toodete puhul nagu Prantsuse šampanja ja Kreeka feta.

Euroopa

Euroopa Liit ja Ühendkuningriik sõlmisid [kaubandus- ja koostöölepingu](#), milles on seatud kaubandustingimused nagu nullkvoodid, tollimaksud ja õiglased konkurentsireeglid.

Põhja-Ameerika

Vabakaubanduskokkulepe Kanadaga, mida tuntakse laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu (Ceta) nime all, jõustus ajutiselt 21. septembril 2017. Leping jõustub täielikult peale seda, kui kõik ELi liikmesriigid on selle ratifitseerinud.

ELi nõukogu kiitis heaks läbirääkimisvolitused USAga tööstuskaupade tariifide kaotamist ja vastavushindamise vastastikust tunnustamist käsitleva lepingu sõlmimiseks. Edasised sammud tuleb veel otsustada.

Juunis 2021 alustas tööd [ELi-USA kaubandus- ja tehnoloogianõukogu](#). Eesmärk on teha koostööd ülemaailmses kaubanduses, majanduslikes ja tehnilistes probleemides ning tugevdada kaubandust ja majandussuhteid.

Aasia

[ELi ja Jaapani](#) majanduspartnerlus jõustus 1. veebruaril 2019. [Vietnamiga sõlmitud leping](#) jõustus 2020. aastal.

Hiinaga ei peeta praegu vabakaubanduslääbirääkimisi. 2020. aasta septembris jõudsid EL ja Hiina [kokkuleppele 100 Euroopa toote ja 100 Hiina toote geograafiliste tähiste kaitsmises](#) teineteise turgudel. Parlament kiitis selle heaks 11. novembril 2020. Järgmise nelja aasta jooksul laiendatakse lepingut veel 175 Euroopa ja Hiina tootele.

2020. aasta detsembris sõlmiti [ELi-Hiina laiaulatuslik investeerimisleping](#), mis annab ELi investoritele parema juurdepääsu Hiina turule.

Okeaania

2022. aasta juunis sõlmiti [ELi-Uus-Meremaa vabakaubandusleping](#). 2023. aasta novembris [kiitis parlament lepingu heaks](#). Lepingu peab kinnitama ka nõukogu.

Lääbirääkimisi laiaulatusliku kaubandusleppe sõlmimiseks Austraaliaga alustati 18. juunil 2018.

Ladina-Ameerika

29. veebruaril 2024 [kinnitas parlament kokkuleppe Tšiiliga](#), mille kohaselt ei kehti tollimaks 99,9% EList eksporditud kaupadele. See suurendab ELi ekspordi kuni 4,5 miljardit eurot. Samuti saab EL parema juurdepääsu olulistele toorainetele nagu liitium ja vask.

2019. aasta juunis saavutati Mercosuri riikidega põhimõtteline kokkulepe, kuid nõukogu ja Euroopa Parlament peavad selle heaks kiitma.

Lääbirääkimised ELi ja Mehhiko ülemaailmse lepingu ajakohastamiseks algasid 2016. aasta juunis. 21. aprillil 2018 saavutati poliitiline kokkulepe. Et see jõustuks, peavad nõukogu ja Euroopa Parlament selle heaks kiitma.

Lähis-Ida ja Vahemere lõunarannik

Selle piirkonna riikidega on sõlmitud mitmesuguseid kokkuleppeid, eelkõige assotsieerimislepinguid, mis ergutavad kaubandust. Lisaks käivad üksikute riikidega läbirääkimised nende kokkulepete laiendamiseks sellistesse valdkondadesse nagu põllumajandus ja tööstusnormid.

Euroopa Parlamendi roll

Pärast Lissaboni lepingu jõustumist 2009. aastal on kaubanduslepingute jõustumiseks esmalt vaja parlamendi heakskiitu. Samuti tuleb Euroopa Parlamendi liikmeid läbirääkimiste käiguga regulaarselt kursis hoida.

Parlament on juba näidanud, et tõsiste kahtluste korral ei peljata vetoõiguse kasutamist. Nii näiteks lükkas parlament 2012. aastal tagasi võltsimisvastase kaubanduslepingu.

Euroopa Liidu kaubanduslepingud

Jõustunud		
Albaania	Honduras	Norra
Alžeeria	Iisrael	Paapua Uus-Guinea
Andorra	Iraak	Palestiina okupeeritud ala
Antigua ja Barbuda	Island	Peruu
Armeenia	Jaapan	Põhja-Makedoonia
Aserbaidžaan	Jamaica	Saalomoni Saared
Bahama	Jordania	Saint Kitts ja Nevis
Barbados	Kamerun	Saint Lucia
Belize	Kanada	Saint Vincent ja Grenadiinid
Bosnia ja Hertsegoviina	Kasahstan	Samoa
Botswana	Komoorid	San Marino
Colombia	Kosovo	Seišellid
Costa Rica	Lesotho	Serbia
Côte d'Ivoire	Liechtenstein	Singapur
Dominica	Liibanon	Suriname
Dominikaani Vabariik	Lõuna-Aafrika	Svaasimaa
Ecuador	Lõuna-Korea	Šveits
Egiptus	Madagaskar	Trinidad ja Tobago
El Salvador	Maroko	Tšiili

Fääri saared	Mauritius	Tuneesia
Fidži	Mehhiko	Türgi
Ghana	Moldova	Ühendkuningriik
Grenada	Montenegro	Ukraina
Gruusia	Mosambiik	Vietnam
Guatemala	Namiibia	Zimbabwe
Guyana	Nicaragua	
Ootavad allkirju või ratifitseerimist		
Argentina	Hiina (investeeringisleping)	Rwanda
Benin	Keenia	Senegal
Brasiilia	Libeeria	Sierra Leone
Burkina Faso	Mali	Tansaania
Burundi	Mauritaania	Togo
Gambia	Nigeeria	Uganda
Guinea	Niger	Uruguay
Guinea-Bissau	Paraguay	Uus-Meremaa
Haiti	Roheneemesaared	
Läbirääkimised käivad		
Austraalia	Indoneesia	Singapur (digileping)
India	Filipiinid	Tai

Allikas: Euroopa Komisjon (november 2023)

Loe rohkem ELi kaubanduspoliitika kohta:

- [Infograafik ELi positsiooni kohta maailmakaubanduses](#)
- [Kaubandussõjad: millised on ELi kaubanduse kaitsemeetmed?](#)
- [Dumpinguvastane poliitika: kuidas EL võitleb ebaausate kaubandustavade vastu](#)

Artikkel avaldati algsest 19. oktoobril 2016 ja seda ajakohastati viimati 2024. aasta jaanuaris.

Lisateave

[Euroopa Komisjon: kaubanduskokkulepped](#)
[Rahvusvahelise kaubanduse komisjon](#)